

Yashil

IQTISODIYOT TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 5

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'ssatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 916 sahifa.

E'lion qilishga 2024-yil 30-mayda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbanov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lif, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lif, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Xudoqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abduraxanova Guinora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Uteyev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokururasi boshqarma boshlig'i o'rinosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokururasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi,
O'zR Bosh prokururasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Uy-joy qurilishi madaniyati, uning o'ziga xos xususiyatlari va tamoyillari.....	14
Davletov Islambek Xalikovich, Zikrullahayev Valixon G'aybullo o'g'li	
Hududlar investitsiya muhitini oshirish muammolari	20
Akbarov Bekmurod Miryakubovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasi ellikjal'a tumanida turizm klasterini joriy qilish mexanizmi.....	26
Norchayev Asatullo Norbo'tayevich	
Small Business and Private Entrepreneurship is the Priority Direction of Our Country's Economy.....	34
Tulagan Tukhtaraliev, G'aniev Muhammadjon Xalilovich	
Resurs soliqlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish.....	35
Tursunova Zulayxo Abdujobir qizi	
O'zbekistonda muqobil energiya manbalaridan foydalanish elektrotexnika sanoati rivojlanishining istiqboli sifatida.....	38
Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li	
Oliy ta'liming raqobatbardoshligini ta'minlashda ta'lim sifatining mohiyati va asosiy tamoyillari (O'zbekiston misolida).....	44
Egamov Sevinchbek Maxsud o'g'li	
Financial Mechanisms of Supporting Textile Products Export	50
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna, Yakubova Ugiloy Mamasoliyevna	
O'zbekiston Respublikasida hududlarni mutanosib barqaror rivojlantirish masalalari va yechimlari	53
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar biznesini shakllantirish yo'llari	58
Ibdullayeva Malohat Sirojiddin qizi	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligini rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	61
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Turizm sohasi rivojlanishining istiqbollari.....	65
Ergashev Rahmatulla Xidirovich, Jabborova Zuhra Abdig'ani qizi	
Jahonda kabel bozorini rivojlantirish xususiyatlari va tendensiyalari	72
Uralov Olimjon Muhammadjonovich	
Namangan viloyatida yoshlarning iqtisodiy faolligi ko'rsatkichlari dinamikasini tahlil qilish	76
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Turizm sohasiga malakali kadrlar tayyorlashdagi muammolar va ularning yechimlari borasida tavsiyalar.....	81
A. I. Raxmatov	
Трансформация внешнеторговых связей Республики Узбекистана.....	87
Ахмедова (Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
Korxonalarda investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va usullarining tahlili	92
Kuziyeva Nargiza Ramazanova, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Turizmnинг mohiyati xususida nazariy yondoshuvlar va ularning tahlili.....	98
R. I. Pardayev	
Katta hajmga ega bo'lgan maxsus qurtxonalarda boqilayotgan ipak qurtlariga harorat va namlikni ta'siri.....	105
Raxmanova Xuriniso Egamovna	
Mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va soliqdan tashqari tushumlarning ahamiyati	109
Rajjaboyeva Dildora Zakirovna	
Banklarda stress-test asosida ESG-risklarni baholash	114
Nilufar Sharipova	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda banklarda ekologik va ijtimoiy risklarni baholash va boshqarish tizimini joriy etishning ahamiyati	118
Karimov Shamsiddin Akram o'g'li	
Qimmatli qog'ozlarni qiymatini baholash usullari va modellari.....	126
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Sanoat ishlab chiqarishda diversifikatsiyaning nazariy asoslari.....	131
Davronbek Sharibjonovich Raximov	
Mamlakatimizda innovatsiyalarni moliyalashtirishning amaldagi holati tahlili.....	137
Aminov Farrux Farxadovich	

MUNDARIJA CODERJANI

Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy hisobot tahlilini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	142
G. J. Jumayeva	
Qurilish sohasida logistika tizimlariga zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanganlarning amaliy jihatlari....	145
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitaliini boshqarishdagi muammolar	151
Nematova Shaxlo Egamberdiyevna	
Aholi daromodlari va omonatlarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	153
Xakimov Zohid Norbo'tayevich	
Tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonini intellektuallashtirish algoritmini yaratish.....	162
Zoirov O'Imas Erkin o'g'li	
Mintaqa iqtisodiyotida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini baholash	168
Chilmatova Dilnoza Abdurahimovna	
Возможности внедрения и развития исламских банковских продуктов в рынок Узбекистана.....	172
Иноятыова Камола Фуркатовна	
Davlat xizmatchisi faoliyatida ijtimoiy javobgarlikning o'rni	176
X. X. Ikramov	
Korporativ boshqaruvin tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	180
Abdug'aniyev Muhammadamin Abdug'affor o'g'li	
Hududiy kambag'allik chegaralarini aniqlashning ahamiyati (Qashqadaryo viloyati misolida).....	186
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Alisher Yunusaliyevich Safarov	
Kichik biznesga mahalliy investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishda franshizaning roli	193
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich	
Tijorat banklarida marketing strategiyalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	197
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich	
Davlat sherikchilik asosida maktab va maktabgacha ta'lim moliyashtirishligini o'ziga xos xususiyatligi.....	202
Boltaboev Murodbek Aybekovich	
Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish davr talabi.....	207
X. I. Boyev	
Banklarda chakana kreditlash turlari va ularni raqamli transformatsiya qilishning zarurligi	211
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi	
Rasmiy ish bilan bandlik – aholining munosib turmush darajasini ta'minlash demak.....	220
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i uchun qo'llaniladigan soliq imtiyozlarining amaldagi holati va tahlili.....	224
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Автомобильная промышленность развитых стран: становление, развитие, пути совершенствования.....	231
Назарова Раъно Рустамовна, Абдухамида Мафтуна Турсуналт кизи	
Влияние цифровизации на внешнеэкономическую деятельность	236
Шерматова Ирода Ойбековна, Тиллаев Хуршиджон Сулаймон ўғли	
ИИ в банковском бизнесе: ключ к конкурентной привлекательности	242
Фаттахова Муниса Абдухамитовна	
Tijorat banklari kapitalining iqtisodiy mazmuni va uning tarkibi	247
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
Особенности банковского кредитования и факторы препятствующие финансово-кредитной поддержке субъектов сферы туристических услуг	252
Розоков Мухаммадазиз Мансурович	
Factoring Operations in Banks.....	257
Boykabilova Iroda, Davronova Dilnoza Damirovna	
Moliyaviy sektordagi aksiyadorlik jamiyatlarining korporativ strategiyasini shakllantirishda risklarni bartaraf etish.....	261
Jaxongirov Rustam Jaxongirovich, Xo'jamurodov Asqarjon Jalolovich	
O'zbekistonning jozibador investitsiya muhitini yaratishda huquqiy asoslarni yanada takomillashtirishning ilmiy va amaliy zaruriyati	268
Oybek Elmuratov	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarining boshqarish tizimini takomillashtirish.....	272
Uzakova Umida Ruzievna	

Tashkent Economy – Locomotive of the Country's Economy	278
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsudov Bunyod Abdusamadovich	
O'zbekiston Respublikasida ishbilarmonlik turizmining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari	282
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
Mintaqalar iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanish mezonlari va ularni hisoblash usullari	288
Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Marketing strategiyasi: raqobatchilik sharoitida tadbirkorlik faoliyatini yuritishning rivojlantirilishi	292
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna, Matrizayeva Dilaram Yusubayevna	
Mahalliy budgetlar mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashning eng asosiy istiqbolli yo'nalishi	299
S. Y. Ismoilova	
Atrof-muhitga zararsiz, tabiiy tarkibli korroziya ingibitorlari turlarini tahlil qilish	304
Qurbanova Firuza Solexovna	
Oliy ta'lif muassasalarida xarajatlar smetalari ijrosi hisobini yuritish tartibi	310
AbdulAziz Norqo'chqorov Ziyadullayevich	
Tijorat banklarining investitsiya faoliyati samaradorligi va uni rivojlantirish yo'llari	316
Olimova Nodira Xamrakulovna	
Baholangan majburiyatlar hisobini takomillashtirish	328
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
Qurilish-pudrat tashkilotlarida auditorlik tekshiruvida faoliyat uzlusizligini baholash	335
Tulovov Erkinjon To'lqin o'g'li	
Основные направления развития инвестиционной деятельности предприятий	339
Махкамова Надира Сайдмуратовна	
Milliy statistika axborot tizimlarining funksional jihatlari va o'ziga xos xususiyatlarining tahlili	344
Otajonova Gulhayo Maqsud qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini boshqarish axborot tizimini modellashtirish	349
Xudoyerov Laziz Niyozevich, Ergashova Nargiza Boboxonovna	
Mamlakatimzda aksiz to'lanadigan tovarlarni soliqqa tortish usullari	355
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
Iqtisodiy rivojlanish sharoitida investitsiya loyihalarini jalb qilingan mablag'lar orqali moliyalashtirishning zarurligi	361
Amonova Dilafro'z O'tkurovna	
To'lov tashkilotlarini tashkil etishda xatarlarni boshqarish	366
Axmchedov Miraziz Alisherovich	
Korxonada inson kapitalini rivojlantirish tizimi va konsepsiyasini takomillashtirish imkoniyatlari	371
Hamrokulov M. O.	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida kichik sanoat zonalari faoliyatining zarurligi va iqtisodiy-huquqiy maqomi	379
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich	
Bank tizimida marketing faoliyati orqali yangi innovatsion xizmatlarni joriy etishning zamонави holati	383
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
Экономическая сущность инновационной деятельности в банковском секторе	392
Шадиева Дилдора Хамидовна	
Yengil sanoat taraqqiyotining xitoy tajribasi va undan o'zbekistonda foydalanish imkoniyatlari	396
Jumaniyazova Feruza Rajabovna	
Tut parvonasi zararkunandasining biologik tarqalishi va zararini oldini olish choraları	406
Oybek Toshtemirovich Karimov	
Ijtimoiy adolat va ayollar huquqlari: kasbiy kamsitish	410
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Ishsizlik nafaqalari tayinlash va xalqaro tajriba	416
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Takroriy ekinlar urug'ini to'g'ridan-to'g'ri nol ishlov berish orqali ekadigan qurilmaga tushadigan yuklamaning nazariy tadqiqoti	422
Abdullahayev Baxodirjon Valijon o'g'li	
Banklarida jinoi faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish tizimining roli	426
Abdullahayeva Dildora Qudratovna	

Biologik aktivlар hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartari asosida tashkil etishning uslubiy jihatlari	429
Adxamov Samariddin	
Barqaror iqtisodiy o'sishga erishishda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarning ahamiyati.....	434
Asqarova Mavluda Turabovna, Otajonova Charoxxon Polvonquli qizi	
Ilmiy-innovatsion iqtisodiyotda suv xo'jaligini rivojlantirish muammolari, yechimlar va natijalar: fundamental asosda.....	439
Bababjanov Abdirashid Musayevich	
Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini yuritishning milliy va xalqaro standartlari.....	445
Maxamadaliyeva Mahliyoxon Maxamadmurod qizi	
Tijorat banklari aktivlari va ularni samarali boshqarish nazariy asoslari	452
Masharipov Maxim Bekturdiyevich	
Tijorat banklarning moliyaviy faoliyatida yuzaga keladigan xavf-xatar va uning mohiyati	457
Rashidov Raximjon Iskandarovich, Abduraxmonov Anvar Akbar o'g'li	
Kichik sanoat zonalarini barpo etish va rivojlantirish omillari va hozirgi holatining tahlili	463
Samjonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Moliyaviy menejment tizimi samaradorligini oshirishda raqamli marketing strategiyasidan foydalanish	470
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
O'zbekiston Respublikasi moliyaviy tizimida byudjetdan tashqari jamg'armalarning ahamiyati va o'rni	477
Babanazarova Gulzar Ziautdinovna, Ajibayeva Rauya Maxsudovna	
Aholi daromadlarini oshirishda asalarichilikning o'rni	483
Xudayarova Zuxra Yuldashevna	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ	486
Бекназова Комилахон Миркамол қизи	
Tijorat banklari faoliyatida iqtisodiy risklar va ularni nazariy asoslari.....	494
Burxonov Asliddin Asqar o'g'li	
Biznes tuzilmalarini diversifikatsiya qilish modellari va usullari hamda innovatsion rivojlanish strategiyalarining qiyosiy tavsifi.....	501
Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna	
Тенденции развития пищевой промышленности Узбекистана.....	507
Назарова Райно Рустамовна, Нигматуллаева Гульчехра Нуруллаевна	
Soliq-bojxona siyosatining dolzARB masalalari va ularni takomillashtirish yo'nalishlari.....	513
Usmonov Kaxramonjon Akbaraliyevich	
Статистический анализ факторов, влияющих на бренд молока и молочных продуктов в Узбекистане	517
Холдарова Фариза Тухтабаевна	
Правовое регулирование рынка цифровых активов и криптовалют.....	523
Якубова Ш. Ш., Рашидов Рахимжон Искандарович	
Efficiency of Internal Audit Service and Report Improvement: Control of Sanatorium-Wellness Institution	532
Shafkarov Fahreddin Khudaiberdievich	
Development of Digital TV Services in the Conditions of Digitalization of the Economy.....	538
Farhad Karimov	
Kichik biznes faoliyatida muhim muvaffaqiyat omillarini belgilashning ahamiyati va ularni baholash.....	542
Kabulova Nurgo'zal Umirkbek qizi	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ekonometrik tadqiq etish.....	545
Muminova Maxbuba Abduvafoyevna	
Korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyati ko'rsatkichlarini baholash.....	552
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
Tadbirkorlik subyektlari tashqi savdo faoliyatini ichki tartibga solishni takomillashtirishning ayrim jihatlari..	556
To'rayev Nurbek Muxammadovich	
Temir yo'l transportida xizmat ko'rsatish jarayonini rivojlantirishning retseptiv tahlili	561
Raxmonov G'ayrat Ismatulloyevich	
Strategik boshqaruv hisobi va uning uslubiyotini takomillashtirish masalalari.....	566
Sharipova Shoxida Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida "yashil" iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashning iqtisodiy mexanizmlari.....	571
Shodmonov Ruslan G'olib o'g'li	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning kontseptual jihatlari	578
Sultanov Maxim Axmedovich	

Tijorat banklari foydasini soliqqa tortishning ayrim me'yoriy-huquqiy asoslari.....	582
Turanov M. Sh.	
O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining rivojlanishida tijorat banklarining o'rni.....	590
Zubaydullayeva Zulayxo Karimovna, Kaxarova Dildora Erkinovna	
O'zbekistonda tayyor kiyimlar bozori ko'lамини oshirishda marketing strategiyalarining samaradorligi.....	600
Urazov Mansur Musurmanovich	
Yevropaga barqaror eksport va qishloq xo'jaligida yashil rivojlanish uchun	
Mosh bozori strategiyalarining ta'sirini baholash.....	603
Valiyeva Aziza Anvar qizi	
Rangli tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonlarini paralellashtirish.....	609
Xidirova Barchinoy Ilhomovna	
Korxonalarda ishchi personal ehtiyojlarini motivatsiyaga ta'siri	614
Aripov Oybek Abdullayevich, Axmedov Muzaffar Shokirjonovich	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в	
маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ	619
Бекназова Комилахон Миркамол қизи	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	627
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Positioning Textile Products in Competitive Strategy.....	630
Ikramova Nodira Buxxon қизи	
Sanoatni tarkibiy o'zgarishlar asosida maqbullashtirish va samaradorlik ko'rsatkichlarini prognozlash.....	635
Kasimov Azamat Abdukarimovich	
O'zbekiston Respublikasi budjetini shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi	642
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna	
To'qimachilik klasterlari eksport salohiyatini boshqarish masalalari.....	649
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
Влияние плодородности почвы на урожайность хлопчатника в хлопково-текстильных кластерах	
Республики Каракалпакстан	654
Сагиева Молдир Оразбай қизи	
Oценка категорий вейпов среди курильщиков электронных сигарет Узбекистана.....	659
С. М. Мирзалиев, М. О. Куролов, Г. К. Абдурахманова, Джуди Сметана, Крисси Льюис	
Jahon kabel bozorini tatbiq etish va rivojlantirish xususiyatlari	672
Uralov Olimjon Maxammadjonovich	
Moliyaviy hisobotlar va ularni tuzish va auditorlik tekshiruvidan o'tkazishning	
uslubiy jihatlarini rivojlantirish	677
Nomozova Qumri Isoyevna, Abdinazarov Samijon Abbas o'g'li, Jabbarov Azamat Murodullayevich, Boymurodov To'lqin Azamatovich	
Digital Transformation Implementation Directions and Instrument Analysis.....	684
Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
Understanding Financial Indicators and Their Strategic Utilization: Insights from Global Practices and	
Uzbekistan's Experience	688
Astanova Zarnigor Obid qizi, Tukhtabaev Jamshid Sharafetdinovich, Jurayev Kurshid Mamatkulovich, Ismatova Kamola Obid qizi	
Turizm xizmatlari eksportida zamonaviy texnologiyalar orqali xizmatlar sifatini oshirishning ahamiyati	694
Bakhromov Akmal Abduvahid o'g'li	
Sanoat korxonalarida personal mehnatini tashkil etishni optimallashtirish yo'llari.....	699
Dilovarxo'jayeva Dilnozaxon Shavkatxo'ja qizi, Rustamova Dilnoza Jamshid qizi, Axtamova Parizod Oybek qizi, Nuritdinova Maftuna Jahongirovna	
O'zbekiston Respublikasida pul-kredit siyosati instrumentlaridan foydalanish amaliyotini takomillashtirish ..	705
Kaxxarova Dilnoza Shavkatovna	
Bojxona faoliyatini transformatsiyalashda innovatsion boshqaruvni	
takomillashtirishga oid nazariy qarashlar	711
Ro'ziboyev Muhiddin Xushnudovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida aholining tadbirkorlik faolligini oshirish tendensiyalari.....	714
Xudayarova Maftuna Shavkatovna	
O'zbekiston qishloq xo'jaligini rivojlantirishda xorijiy va mahalliy investitsiyalarning o'rni	721
Yusupov Komaliddin Baxtiyor o'g'li	

Факторы успеха в управлении инвестициями промышленных предприятий Ёдгоров Сардорбек Самадович	725
Issues of minimizing risks related to mortgage lending of commercial banks of the republic of Uzbekistan Kulliev Istam Yangimurodovich	730
O'zbekiston Respublikasida nomoddiy aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari talablari asosida tashkil etish xususiyatlari Pardayeva Zulfizar Alimovna	739
Tijorat banklari faoliyatida risklarni pasaytirish yo'llari Toymuxamedov Ibrohim Rixsiboyevich	744
Investitsiyalar – moliyaviy barqarorlik kafolati Xaydarov Nizamiddin Xamrayevich	750
Современные подходы к управлению системой заработной платы и льгот в условиях рыночной экономики Дониерова Фотимабону Алишер кизи	755
Atrof-muhit muhofazasida xulq-atvor iqtisodiyotining roli Djalilov Farxod Abduganiyevich	763
Eco-Paths of Uzbekistan: How Corporate Social Responsibility in Tree Planting and Transport Infrastructure is Paving the Way For Sustainable Futures Oybekov Shohjahon Akmal o'g'li, Alfira Sofia, Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	767
Oliy ta'lim xizmatlar bozorida raqamlı marketingning ahamiyati Ruziyeva Shaxlo Raupovna	775
Sanoatning kon-geologiya korxonalari iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash xususiyatlari Xotamov Javohir Abdusharop o'g'li	780
Qishloq xo'jaligi agrotexnologiyalarni tijorat banklari orqali kreditlash yo'llari Isakov J. Ya.	785
Savdo korxonalarini rivojlantirishda tijorat banklarining ahamiyati va ularni takomillashtirish istiqbollari Aktamov Abduvali Abdug'an o'g'li	792
Ekologik muammolar va "yashil" iqtisodiyot Axunova Shohista Nomanjanovna, Maxkamova S. Sh.	798
Rivojlangan mamlakatlar tajribasida umidsiz soliq qarzini hisobdan chiqarish tartiblari va uni amaliyotda qo'llash masalalari G'aybullayev Abdunabi Abduvohid o'g'li, Usubjanov Shavkat Sidiqjanovich, Abdulazizov Baxodirjon Muhammadzohid o'g'li	802
Qishloq xo'jaligida qiymat yaratish zanjirini raqamlı texnologiyalarni qo'llash asosida takomillashtirish Iroda Turdibayevna Kudratova	806
Soliq hisobi va tahlilini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari Jumayev Umid Nazarovich, Xo'jayev Sadreddin Mamtmurotovich, Gapparov Zokirjon Bozorovich	812
Biznesni raqamlashtirishning iqtisodiy mazmuni va biznes transformatsiyasining nazariy asoslari Mamajonov Fayzullo Abdusamatovich	816
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamlı platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	820
O'zbekistonda raqamlı iqtisodiyotning ahamiyati va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri Maxmudaliyeva Manzuraxon Raxmon qizi	828
Globallashuv sharoitida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash masalalari Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li, Xakimov Javohir Hamza o'g'li, Turganbaev Nursultan Bayram o'g'li, Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich, Xasanov Ruslan Raxmatovich	831
Davr xarajatlari va audit hisobini takomillashtirish Quliyev Komiljon Shuxratovich, Ismatov Shohislom Nabi o'g'li, Qilichov Chingiz Ne'mat o'g'li, Shukurov Nurbek Akbarovich	837
Innovatsion ta'lim texnologiyalarining mohiyati va nazariy asoslari R. K. Ollaberganova	840
Mamlakatda moliya bozorini takomillashtirishning assosiy yo'nalishlari Rizayeva Laylo Patxulla qizi, Boboqulova Shaxlo Turg'in qizi, Aminjonova Nozima Naimjonovna	845
Qishloq xo'jaligida pillachilik biznesini rivojlantirish sharoitlari va imkoniyatlardan samarali foydalanish tahlili Turgunov Odilbek Maripovich	850
Hudud investitsion faolligini oshirishda marketing strategiyalaridan samarali foydalanish yo'llari Achilov Abrorjon Niyatqobilovich, Ergashev Alijon Hojimamatovich	857

Инструменты финансового рынка в сокращении уровня бедности в экономике Республики Узбекистан.....	861
Сайтулова Матлуба	
“Yashil” iqtisodiyot, ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanish integratsiyasi: barqaror kelajakni ta’minalashga kompleks yondashuv.....	866
Tadjibayev Zakir Malikovich	
O’zbekistonda iqtisodiy faoliytni ta’minalashga qaratilgan fiskal va monetar siyosatlarining hozirgi holati.....	871
Xudeybergenova Nigora Turgunbayeva	
Davlat budgetida g’azna ijrosining o’rni.....	878
Jo’rayeva Mohinur Norqul qizi, Axmedova Yashnar Abdulla qizi, Nosirova Jamila Akbarovna	
Davlat budgeti daromadlarining ijrosi va nazorati	882
G. M. Samandarova	
Sanoat korxonalarida intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish mexanizmi.....	887
Q. A. Odinayev	
Tools of State Policy for Sustainable Development of Social Infrastructure in Uzbekistan.....	892
Abbasov Baurjan Madiyarovich, Navik Istikomah, Se M.Si, Nasriddinov Fazliddin	
Некоторые вопросы инноваций в развитии банковской деятельности.....	898
Джураев К. Т.	
Применение цифровых технологий в противодействии финансовым мошенничествам	905
Гадаев Исмат Ядгарович	
Turizm sohasida kadrlar tayyorlashga ilmiy-nazariy yondashuvlar va kadrlarning zamonaviy kompetensiyalari	909
Yuldasheva Dilnoza Ulug’bekovna	
Tijorat banklarining passiv operatsiyalarini samarali boshqarishni takomillashtirish.....	913
Sarimov Shaxbozali Soatali o’g’li	
Pulga talab va taklifni statistik prognozlash masalalari	923
Ibrohimov Muhammadjon Abdullajanovich	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini rivojlantirishda soliq tizimi.....	928
Akbarov Akramjon Ibroximjonovich	
Kichik biznes subyektlari faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanishni takomillashtirish usullari	932
To’rayeva Nafisa Odiljonova	
Behavioral Theory of the Firm	938
Egamberdieva Oydin Abror kizi	
O’zbekiston hududlarida turizm turlarini rivojlanish orqali bandlik darajasini oshirish.....	944
Bolqiboyeva Ug’iloy Bolqiboy qizi	
Mintaqa soliq tizimida yashirin iqtisodiyot ta’sirini baholash omillari	949
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayeva, Sapayev Maxsudbek Karimovich	
Sug’urtaning iqtisodiyotdagi o’rni va uning rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar	953
Iminov Toxirjon Karimovich	
O’zbekistonda xizmat ko’rsatish sohasini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish mexanizmini takomillashtirish	957
Malikova Shoiraoy Baxtiyorovna	
O’zbekiston tikuv-trikotaj korxonalarining xalqaro bozorlardagi mavqeyini oshirish yo’llari.....	962
Vafoyeva Dilafruz Ikromovna	
Kichik biznes sohasini istiqboldagi rivojlanishida davlat siyosati.....	968
Abdug’aniyev Murodjon Shavkat o’g’li	
Innovative Development of Business Activity	972
Son of Otakhanov Sardorbek Makhhammadali	
Aholi bandligini oshirishda xususiy tadbirkorlikning o’rni.....	976
Mamajonova Gulbaxor Toxirjon qizi	
Turizm sohasida logistikani rivojlantirish masalalari	980
Muxtorova Indirabonu Yasharbek qizi	
Marketing logistikasining zamonaviy yondashuvlari.....	985
Pardayev Sherzod Xolmurodovich	

Raqamli transformatsiya sharoitida jamoat tashkilotlarini boshqarishni takomillashtirishga oid nazariy qarashlar	991
Raxmonov Abduxalil Rasulovich	
O'zbekistonda barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishda iqtisodiy ko'rsatkichlar tahlili.....	995
Shodihev Xurshedjon Karimovich, Ibragimov Elmurod Gulboynor o'g'li, Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich, Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Kichik biznesni qo'llab-quvvatlash infratuzilmasini rivojlantirishning innovatsion mehanizmini takomillashtirish	1000
Shomurodova Mahliyo G'ulomjonovna	
2020–2030-yillarda O'zbekiston Respublikasini "yashil" energiya bilan ta'minlash uchun olib borilayotgan islohotlar	1004
Tojiyev Bilol Abdirosulovich, Azimov Erkin Umidovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni takomillashtirish asosida inson kapitalini rivojlantirish	1009
Ubaydullayev G'ayrat Zuvaytovich	
Ways to improve internal audit in enterprises in the digital economy	1014
Kodirova Zulhumor Namazovna	
Investment Management is an Important Factor of Economic Development.....	1019
Yuldasheva G. A., Ziyayev Dilshodjon	
Tadbirkorlik kambag'allikni qisqartirish asosiy omilidir	1022
Aliyev Akmal, Bozorova Ozoda Raximovna	
Kichik biznesni mahalliy darajada boshqarish holatini baholashda mavjud iqtisodiy salohiyatni hisobga olgan holda yondashish uslubiyoti.....	1026
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich	
Формирование механизмов стратегического управления развития химической отрасли.....	1033
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Davlat-xususiy sheriklik munosabatlarini samarali tashkil etish mezonlari va omillari.....	1038
Z. Abdikarimova, S. Madaminov	
Особенности банковского кредитования и факторы препятствующие финансово-кредитной поддержке субъектов сферы туристических услуг	1042
Каримова Азиза Махомадризoeвна, Розоков Мухаммадазиз Мансурович	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda kichik biznesning amaliy ahamiyati.....	1047
Mamajanova Gulbaxor Toxirjon qizi, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Milliy innovatsion tizimning shakllanishida oliy ta'lim muassasalarining innovatsion rivojlanish prinsiplari...	1052
Nishonov Dilshod Shamsiddinovich	
Oliy ta'limda o'quv jarayonini samaradorligini oshirishda multimedya texnologiyalaridan foydalanish.....	1058
Saydullayeva Saodat Abdumajidovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini rivojlantirishda mikromoliyalash-tirishning xususiyatlari	1063
Tojiyev Javlonbek Rustamovich	
O'zbekiston Respublikasi fiskal siyosatining siklik xususiyatini aniqlash masalalari	1067
Sheraliev Javoxirbek Jaxongir o'g'li	
Управление хозяйственной деятельностью торговых предприятий.....	1073
Юлдашева Гульмира Азатовна, Зияев Дилшоджон	

O'ZBEKISTONDA BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI AMALGA OSHIRISHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TAHLILI

Shodiyev Xurshedjon Karimovich

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya
akademiyasi "Davlat moliysi va xalqaro moliya"
mutaxassisligi magistranti

Ibragimov Elmurod Gulboynor o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya
akademiyasi "Davlat moliysi va xalqaro moliya"
mutaxassisligi magistranti

Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya
akademiyasi "Davlat moliysi va xalqaro moliya"
mutaxassisligi magistranti

Burxanov G'ofur Baxodirovich

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya
akademiyasi "Davlat moliysi va xalqaro moliya"
mutaxassisligi magistranti

TARAQQIYOT PROGRESS
ПРОГРЕСС

Annotatsiya: Maqolada O'zbekistonda barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishda iqtisodiy yondoshuv omillari muhokama qilingan, barqaror rivojlanishning iqtisodiy yondoshuv guruhiga kiruvchi asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlar tahlil qilingan, mavzu yuzasidan xulosa va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: barqarorlik hisoboti, barqaror rivojlanish maqsadlari, investitsiyalar, davlat qarzi, iqtisodiyotni transformatsiya-lash, pilot loyihalar.

Abstract: The article examines the factors of the economic approach to the implementation of sustainable development goals in Uzbekistan, analyzes the main economic indicators included in the group of the economic approach to sustainable development, and provides conclusions and recommendations on the topic.

Key words: sustainability report, sustainable development goals, investments, public debt, economic transformation, pilot projects.

Аннотация: В статье рассмотрены факторы экономического подхода к реализации целей устойчивого развития в Узбекистане, проанализированы основные экономические показатели, входящие в группу экономического подхода устойчивого развития, даны выводы и рекомендации по теме.

Ключевые слова: отчет об устойчивом развитии, сели устойчивого развития, инвеститции, государственный долг, трансформация экономики, пилотные проекты.

KIRISH

Bugungi globallashuv va iqtisodiy integratsiya sharoitida barqaror rivojlanishga erishish muhim masalalardan biri bo'lib kelmoqda. So'nggi yillarda barqaror rivojlanish tushunchasi xalqaro hamjamiyatda keng muhokama qilinayotgan konsepsiyalardan biri bo'lismiga qaramasdan, ushu tushuncha mohiyatini ochib beruvchi yagona ilmiy yondashuv shakllanmagan.

Dunyoning ko'plab mamlakatlarida barqaror rivojlanish strategiyalari uzoq muddatli kun tartibidagi barcha dolzarb masalalarni o'z ichiga olgan yuqori darajadagi asosiy strategik hujjatlardir. Shu bilan birga, strategik hujjatlar sifatidagi milliy barqaror rivojlanish strategiyalari (MBS) sifati va erishilgan real natijalar o'tasida bevosita bog'liqlik yo'q, bu keng ko'lamli sabablar bilan izohlanadi. Shunday qilib, milliy barqaror rivojlanish strategiyalari umumiyligi milliy rivojlanishni boshqarish tizimining alohida elementi bo'lib, uning samaradorligi har bir mamlakatning o'ziga xos sharoitlariga bog'iqliq. Shunga qaramay, uning rivojlanishi zarur institusional o'zgarishlar jarayonlarini boshlashi mumkin: strategik rejalashtirish tizimini barqaror rivojlanish qadriyatları va yondashuvlari asosida qurish, jamiyatni birlashtirish va idoralararo o'zaro hamkorlikni yo'liga qo'yish, qaror qabul qiluvchilarga barqaror rivojlanish sohasidagi ilg'or tajribalarni yetkazish, taraqqiyot va umuman davlat boshqaruvi.

O'zbekiston 193 mamlakat bilan bir qatorda BMTning: "2030-yilgacha bo'lgan davrda barqaror rivojlanish kun tartibi dasturi"ni amalga oshirishda o'z majburiyatlarini to'liq bajarmoqda. Ushbu "kun tartibi"ni izchil amalga oshirish bo'yicha tizimi ishlarni tashkil etish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 21-fevralda "O'zbekiston-2030" strategiyasini "Yoshlar va biznesni qo'llab-quvvatlash yili"da amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida" PF-37-sonli Farmoni qabul qilindi. "Barqaror rivojlanish maqsadlari"ni mamlakat ehtiyojlariha moslashtirish uchun jiddiy qiziqish va intilishlar natijasi sifatida, 2017-2021-yillar uchun O'zbekistonning harakatlar strategiyasi natijalari va hozirda amalga oshirilayotgan "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"ni ko'rsatish mumkin.

2023-yilda mamlakatda iqtisodiy faollikni ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlarning amalga oshirilishi natijasida YAIM o'sish sur'ati 106,0 foizni tashkil etdi.¹ Shu bilan birga, 2030-yilga borib, aholi jon boshiga daromadlarning 4 000 AQSH dollarigacha o'sishini ta'minlash orqali o'rta daromadli mamlakatlarning yuqori guruhiga kirish maqsadini o'z oldiga qo'yadi. Hozirgi vaqtida mamlakatning barqaror rivojlanishini ta'minlashga bosqichma-bosqich o'tishning huquqiy, institusional va iqtisodiy asoslari shakllantirilgan.

ADABIYOTLAR TAHЛИLI

O'zbekistonning 2030-yilgacha barqaror rivojlanish bo'yicha kelishilgan maqsadli parametrlariga erishish-dagi haqiqiy yutuqlarini ko'rsatish, alohida maqsad va vazifalarni amalga oshirish ko'laminani aniqlash, mavjud nomutanosiblik va imkoniyatlarni aniqlash, hali amalga oshirilishi kerak bo'lgan eng muhim qadamlarni aniqlash-dagi ma'lumotlarni tahlil qilishda O'zbekistonning qonunchilik va moyoriy hujjatlaridan, BMT hisobotlaridan, O'zbekiston Davlat statistikasi agentligi veb-saytidagi ma'lumotlaridan va boshqa manbalardan foydalanildi.

1 O'zbekiston Respublikasi davlat statistika agentligi ma'lumotlari.

Barqaror rivojlanish konsepsiysi bo'yicha ilmiy tadqiqot olib borgan jahon olimlaridan ingliz olimi T.R.Maltus, italyan iqtisodchisi A. Pechchei amerikalik professor D.Meduoz, MDH davlatlari olimlaridan D.A.Kotelnikov, L.S.Grinv va V. G.Gorshkovlarni² aytib o'tish mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur mavzuni yoritishda abstrakt-mantiqiy fikrlash, umumlashtirish, kabi usullardan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR MUHOKAMASI

Dunyo hamjamiyatining yangi barqaror rivojlanish konsepsiysi birinchi marotaba 1987-yil BMTning Butun-jahon atrof-muhit va rivojlanish bo'yicha Komissiyasi tomonidan ishlab chiqildi. Mazkur Komissiya o'zining Gro Xarlem Brundtland konsepsiysi deb nomlangan "Bizning umumiy kelajagimiz" ma'rzasida³ hozirgi Barqaror rivojlanish va uning tizimli indikatorlari avlod odamlarining hayotiy ehtiyojlari qondirilishi, kelasi avlodning munosib hayotga bo'lgan huquqini hisobga olib dunyo ham jamiyatining barqaror rivojlanish konsepsiysi modelini yaratdi.

2015-yil sentabr oyida BMTga a'zo 193 ta davlat BMT Bosh Assambleyasi sammitida "2030-yilgacha barqaror rivojlanish kun tartibi" hujjatida qayd etilgan 17 ta Barqaror rivojlanish maqsadlarini (keyingi o'rinnlarda BRM qabul qildi. BRM quydagi larni o'z ichiga oladi (qavs ichidagi maqsadlar soni): qashshoqlikni yo'q qilish (1); ochlikni tugatish (2); salomatlik va farovonlik (3); sifatli ta'lif (4); gender tengligi (5); toza suv va kanalizatsiya (6); arzon va toza energiya (7); munosib mehnat va iqtisodiy o'sish (8); sanoatlashtirish, innovatsiyalar va infratuzilma (9); tengsizlikni kamaytirish (10); barqaror shaharlar va jamoalar (11); mas'uliyatlari iste'mol va ishlab chiqarish (12); iqlim o'zgarishiga qarshi kurash (13); dengiz ekotizimlarini saqlash (14); yer usti ekotizimlarini saqlash (15); tinchlik, adolat va kuchli institutlar (16); barqaror rivojlanish uchun hamkorlik (17)⁴.

Barqaror rivojlanishga iqtisodiy yondashuv asosida berilgan ta'rif "XXI asr kun tartibi"da keltirilgan bo'lib, unga ko'ra: "barqaror rivojlanish bu insoniyatning oldinga qarab intilish modeli bo'lib, bunda xozirgi avlod ehtiyojlarini qondirish va kelajak avlodni bunday imkoniyatdan mahrum bo'lmasligini ta'minlashdir"⁵. Barqaror rivojlanish aholi ehtiyojlarini qondirish uchun ijtimoiy iqtisodiy rivojlanish masalalarini mutanosib hal qilishni ta'minlaydigan, atrof-muhit va tabiiy resurslar salohiyatini saqlab qolishga qaratilgan rivojlanish sanaladi. Barqaror rivojlanishga iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik yondoshuv nuqtai-nazaridan turli ta'riflar keltirilgan. Bizning tadqiqot mavzuimizda barqaror rivojlanishning ko'proq iqtisodiy tomonlariga e'tibor qaratildi. Bizning fikrimizcha, turli yondashuvlar asosida berilgan ta'riflardan kelib chiqqan holda, barqaror rivojlanishga quydagicha ta'rif keltirish mumkin: "Barqaror rivojlanish bu jamiat va undagi har bir jismoniy va yuridik shaxslar ehtiyojlarini atrofmuhitga zarar yetkazmagan holatda va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish asosida qondirishga qaratilgan, rivojlanish jarayonida iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik masalalarini mutanosib tarzda yechishni va kelajak avlod rivojlanish davrida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan tabiiy va iqtisodiy resurslar taqchilligi bilan bog'liq xavflarni oldini olishni maqsad qilgan kompleks rivojlanishdir".

Aksariyat barqaror rivojlanishning milliy strategiyalari barqaror rivojlanish yo'lidagi taraqqiyotni o'chaydigan 20 dan 70 gacha ko'rsatkichlarni o'z ichiga oladi. Barqaror rivojlanish milliy strategiyalari sohasidagi maqsad va vazifalarni amalga oshirishda iqtisodiy indikatorlar sifatida iqtisodiy rivojlanish holatini aks ettiruvchi maqroiqtisodiy ko'rsatkichlar, mineral resurslar zahirasi va umumiy iste'mol (masalan, aholi jon boshiga yillik energiya sarfi), moliyaviy resurslar va ulardan foydalanish mexanizmlari ko'rsatkichlarini misol keltirish mumkin.

² Maltus, T.R. Opit o zakone narodonaseleniya // Perevod s angl. I.A. Vernera. – M., 1895. – 320 s., Room, L.A. Soznaniye – reshayushiy faktor realizatsii konsepsiisii ustoychivogo razvitiya na sovremennoem etape razvitiya obshchestva / L.A. Room // Istoricheskiye, filosofskiye, politicheskiye i yuridicheskiye nauki, kulturologiya i iskusstvovedeniye. Voprosi teorii i praktiki. – 2009. – № 2. – S. 75., Medouz, D.X. Predeli rosta / D.X. Medouz; per. s ang.; predisl. G.A. Yagodina. – M: Izd-vo MGU. – 1991. – 208 s., Kotelnikov, D.A. Integratsiya Rossii v protsess dostijeniya ustoychivogo razvitiya: analiz problem i perspektiv / D.A. Kotelnikov // Potensial i perspektiva sovremennoy nauki: materiali III Vserossiyskoy nauchno-prakticheskoy konferensii (19 yanvarya 2016). – Gelendzhik: Kubanskiy gos. un-t, 2016. – S. 105-113., Griniv L. S. Konceptualni zasadni prostoirovoi paradigm yekologichno zbalansovanoy yekonomiki / L. S. Griniv // Regionalna yekonomika. – 2001. – № 4. – S. 54–63., Gorshkov V. G. Fizicheskiye i biologicheskiye osnovi ustoychivosti jizni / V. G. Gorshkov. – M.: VINITI, 1995. – 256 s.

³ www.unep.org – BMTning atrof-muhit dasturi bo'yicha sayti

⁴ OON. Povestka dnya v oblasti ustoychivogo razvitiya (URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/about/development-agenda>).

⁵ Deklaratsiya tisyacheletiya Organizatsii Obyedinennix Natsiy. Elektron manzil: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/summitdecl.shtml.

1-jadval: Iqtisodiy rivojlanish holatini aks ettiruvchi maqroiqtisodiy ko'rsatkichlar⁶

Ko'rsatkichlar	2021	2022	2023
Aholi jon boshiga YAIM (AQSH dollarasi)	1983,0	2254,9	2495,6
Aholi jon boshiga YAIM o'sish sur'ati (%)	105,3	103,5	103,8
YAIMda eksport ulushi (%)	23,8	24,5	26,9
YAIMda investitsiya ulushi (%)	32,4	29,7	33,0
Inflyatsiya (%)	10,3	12,3	8,8

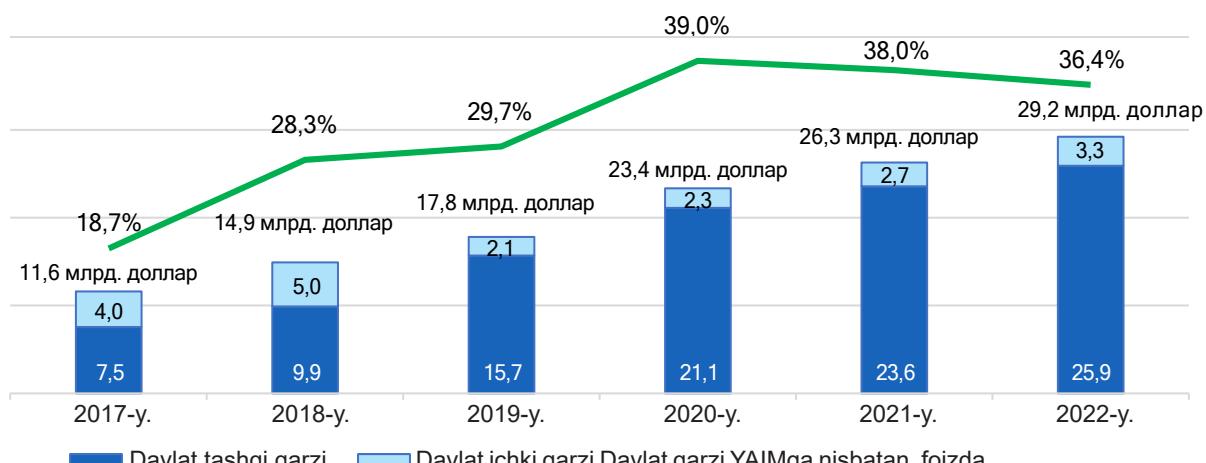
1-jadval ma'lumotlaridan ko'rindaniki, aholi jon boshiga yalpi milliy mahsulot ko'rsatkichida o'sish kuzatilm-oqda, jumladan, 2021-yilda ushbu ko'rsatkich jon boshiga 1983,0 AQSH dollarini tashkil qilgan bo'lsa, 2023-yilga kelib 2495,6 AQSH dollariga yetgan bo'lib, 2021-yilga nisbatan 1,25 martaga oshgan. Yalpi ichki mahsulotda eksport ulushida ham o'sish kuzatilm-oqda va bu asosan mamlakat iqtisodiyotiga investitsiyalarning jalb qilinishi bilan asoslanadi. Halqaro valyuta fondi talablari asosida, O'zbekistonda 2030-yilga borib, aholi jon boshiga daromadlarning 4 000 AQSH dollarigacha o'sishini ta'minlash orqali o'rta daromadli mamlakatlarning yuqori guruhiya kirish maqsadini o'z oldiga qo'ygan.

Ikkinci muhim iqtisodiy ko'rsatkichlar guruhida aholi jon boshiga energiyaning yillik sarfi ko'rsatkichi muhim ahamiyatga ega.

2-jadval: Dunyo mamlakatlari va O'zbekistonning aholi jon boshiga energiya sarfi⁷ (Dj).

Dunyo mamlakatlari va mintaqalar	2018	2019	2020	2021	2022
Shimoliy Amerika	241,7	238,1	219,5	229,6	235,6
Markaziy Amerika	56,6	55,6	51,0	54,7	56,5
Yevropa	127,8	125,6	117,1	122,6	118,0
MDH	160,2	158,6	153,3	165,0	154,9
Sharqiy Osiyo	140,2	138,9	133,5	136,5	140,4
Afrika	15,1	15,1	13,9	14,5	14,2
Osiyo va tinch okeani	59,8	61,2	60,5	63,4	64,4
O'zbekiston	59,2	58,4	57,1	59,6	60,9

Yuqoridagi jadval ma'lumotlaridan xulosa qilib aytish mumkinki energiya iste'moli Shimoliy Amerika mintaqasida eng yuqori bo'lib (2022-yilda 235,6 Dj), quyi ko'rsatkichlar Afrika mintaqasiga (2022-yilda 14,2 Dj) to'g'ri kelgan. O'zbekistonda esa mazkur ko'rsatkich 2022-yilda 60,9 Dj ni tashkil qilib, umumiy xolatda nisbatan ko'tarilgan tendensiyani qayd etgan.

1-rasm: O'zbekiston Respublikasi davlat qarzi dinamikasi⁸

6 O'zbekiston Respublikasi davlat statistika agentligi ma'lumotlari.

7 bp Statistical Review of World Energy 2023 ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

8 O'zbekiston Respublikasi davlat qarzi holati va dinamikasi sharhi. Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Toshkent-2022 yil.

Binobarin, O'zbekiston ham energiya ishlab chiqarish va foydalanish usullarini o'zgartirishi kerak. So'nggi 10 yil ichida mamlakat bo'ylab keng qo'llamda pilot loyihalari ishlab chiqilishi lozim.

Uchinchini muhim iqtisodiy ko'satkichlar guruhiga kiruvchi ko'satkichlardan biri bu davlat qarzlari va ularga xizmat ko'rsatishni samarali boshqarish hisoblanadi.

Davlat qarzini makroiqtisodiy barqaror darajada saqlash va uni samarali boshqarish yuzasidan amalga oshirilayotgan choralar hamda milliy valyuta almashuv kursining barqarorligi sharoitlarida respublika iqtisodiyotining yuqori sur'atlar bilan o'sishining ta'minlanishi natijasida 2021-yildan boshlab davlat qarzining YAIMga nisbati barqarorlashishi kuzatilmoqda.

Xususan, davlat qarzining YAIMga nisbati 2022-yil boshida 38,0 foizdan 2023-yilning 1-yanvar holatiga 36,4 foizgacha pasaydi. Davlat qarzi 2022-yil davomida 2,9 mlrd. dollarga oshgan bo'lsada, AQSH dollari hisobida yalpi ichki mahsulot tez suratlarda, ya'ni 11,1 mlrd. dollarga o'sganligi tufayli davlat qarzining YAIMga nisbati pasaygan. 2024-yil 1-yanvar holatiga ko'ra, O'zbekistonning davlat qarzi bir yil davomida 5,7 mlrd dollarga o'sib (reja qilingan 2,9 mlrd dollar o'rni), 34,9 mlrd dollarga yetdi. Olti yil ichida qarz 3 baravar oshdi. O'tgan yili davlat qarziga xizmat ko'rsatish xarajatlari keskin ortdi. So'nggi yillarda davlat qarzini mo'tadil darajada saqlash va samarali boshqarish yuzasidan amalga oshirilayotgan choralar hozirda o'z samarasini bermoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishda qo'shimcha moliyalashtirishga bo'lgan ehtiyojni qondirish davlat va xususiy investitsiyalarni sezilarli darajada oshirishni talab qiladi. Aksariyat chora-tadbirlar mavjud dasturlarni kengaytirish yoki yangi dasturlarni yaratish orqali davlat xarajatlarini ko'paytirishni, shuningdek, xususiy biznesni barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish uchun rag'batlantirishni kengaytirishni o'z ichiga oladi. Umuman olganda, barqaror rivojlanish maqsadlarini moliyalashtirish holatini yaxshilash bir qator sohalarda chora-tadbirlar amalga oshirishni talab etadi, bulardan:

- davlat tomonidan moliyalashtirishning resurs bazasini kengaytirish maqsadida davlat daromadlari hajmini oshirish hamda davlat mablag'larini rejalaشتirish va sarflash samaradorligini oshirish;
- xususiy sektorning rivojlanishi uchun shart-sharoitlarni yaxshilash orqali uning ishtiroki salohiyatini kengaytirish, shuningdek, barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishni moliyalashtirishda (birgalikda moliyalashtirishda) ishtirok etishni rag'batlantirish;
- davlat-xususiy sherikchiligi xilma-xilligini kengaytirish va faolligini oshirish, investitsiyalar oqimini oshirish hisoblanadi.

Foydalaniqan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 21-fevralda "O'zbekiston–2030" strategiyasini "Yoshlar va biznesni qo'llab-quvvatlash yili"da amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida" PF-37-sonli Farmoni.
2. O'zbekistonning 2030-yilgacha barqaror rivojlanish sohasidagi milliy maqsad va vazifalarni amalga oshirish to'g'risida hisoboti. Toshkent–2023-yil.
3. O'zbekiston Respublikasi davlat qarzi holati va dinamikasi sharhi. Iqtisodiyot va moliva vazirligi. Toshkent–2022-yil.
4. Maltus, T.R. Opit o zakone narodonaseleniya // Perevod s angl. I.A. Verner. – M., 1895. – 320 s.
5. Роом, Л.А. Сознание – решающий фактор реализации концепции устойчивого развития на современном этапе развития общества / Л.А. Роом // Исторические, философские, политические и юридические науки, културология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. – 2009. – № 2. – С. 75. Medouz, D.X. Predeli rosta / D.X. Medouz; per. s ang.; predisl. G.A. Yagodina. – M: Izd-vo MGU. – 1991. – 208 s.,
6. Котелников, Д.А. Интеграция России в процесс достижения устойчивого развития: анализ проблем и перспектив / Д.А. Котелников // Потенциал и перспектива современной науки: материалы ИИИ Всероссийской научно-практической конференции (19 января 2016). – Геленджик: Кубанский гос. ун-т, 2016. – С. 105-113.
7. Griniv L. S. Konseptualni zasadni prostorovoi paradigmii yekologichno zbalansovanoj yekonomiki / L. S. Griniv // Regionalna yekonomika. – 2001. – № 4. – S. 54–63.
8. Горшков В. Г. Физические и биологические основы устойчивости жизни / В. Г. Горшков. – М. : ВИНИТИ, 1995. – 256 с.
9. www.unep.org – BMTning atrof-muhit dasturi bo'yicha sayti.
10. Deklaratsiya tisyacheletiya Organizatsii Obyedinennix Natsiy. Elektron manzil: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/summitdecl.shtml
11. Statistical Review of World Energy–2023.
12. <https://stat.uz>

Yashil

IQTISODIYOT
va
TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

E-mail: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №5666955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.